

SOYKIRIM İDDİALARI, PROPAGANDA FİLMLERİ VE 90 MİLYON DOLARLIK BİR FİYASKO

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Analiz No : 2020 / 23

08.07.2020

2017 yılında, Ermeni milyarder iş adamı Kirk Kerkorian'ın vasiyeti üzerine 90 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilen, 1915 Olaylarını soykırım iddiaları üzerinden işleyen *The Promise* (Tr. *Söz/Vaat*) adlı bir film gösterime girmişti. Filmin yönetmenliğini ödüllü yönetmen Terry George üstlenmiş, başrollerde meşhur oyuncu Christian Bale ve yıldızı parlayan oyuncu Oscar Isaac yer almış, filmin jenerik şarkısını ise meşhur rock müzisyeni Chris Cornell besteleyip söylemişti. *The Promise* şu ana kadar soykırım iddiaları temalı en yüksek bütçeli film konumunda bulunuyor.

Film için gösterime girişinden hem önce hem de sonra yoğun bir tanıtım kampanyası yürütülmüştü.[1] Ancak tüm tanıtım çabalarına rağmen filmin ilk piyasa çıktığı zamanlarda hem gişe hasılatı bakımından başarısız olacağı, hem de eleştirmenler tarafından beğenilmeyeceği anlaşılmaya başlanmıştı. Film, Ermeni lobi gruplarının baskın olduğu yerlerde bile (örneğin film endüstrisinin kalbi olan Los Angeles şehri) eleştirmenler tarafından istenilen beğeniyi toplayamamıştı. Uzun bir zaman boyunca filmle ilgili güncel gişe hasılatı bilgilerine ulaşmak mümkün olmamıştı. O sırada bu konudaki tek bilgi, filmin ilk gösterime girdiği pazar olan ABDde toplam 8,2 milyon dolar gelir etmiş olduğuydu.

Aradan geçen zamanda *The Promise* filmiyle ilgili gişe hasılatı bilgilerinin nihayet güncellendiği görülmektedir. Güncel verilere göre 90 milyon dolar bütçeyle çekilen film, dünya çapında ancak 12,4 milyon dolar gişe hasılatı elde edebilmiştir.[2] Çeşitli film değerlendirme platformlarından elde edilen bilgilere göre, eleştirmenlerin filmle ilgili genel görüşü, filmin vasat olduğudur.[3] Seyirci değerlendirmesi konusunda ise çeşitli gruplar tarafından yoğun bir destek kampanyası yürütülmüştür. Seyircilerin değerlendirme ortalaması inandırıcı olmaktan uzak bir şekilde fazlasıyla yüksektir. Seyircilerin yaptığı yorumlardan, yüksek puanın filmin sanatsal içeriğinden ziyade soykırım iddialarına yer vermesinin yarattığı memnuniyetten kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Filmle ilgili yapılan göz boyama girişimleri bir kenara bırakılacak olursa, film endüstrisinde

90 milyon dolar bütçeyle çekilmiş bir filmin 12,4 milyon dolar hasılat elde etmesi bir facia sayılır. Filmin eleştirmenler tarafından beğenilmediğini de göz önünde bulundurursak, *The Promise* filmi her anlamda bir fiyasko olarak değerlendirilebilir. Bu başarısız filmin Terry George, Christian Bale ve Oscar Isaacin parlak kariyerlerinde bir kara leke olarak kalacağı söylenebilir.

The Promise bu anlamda soykırım iddiaları temasını işleyen diğer filmlerle aynı kaderi paylamıştır.[4] Örnek olarak Atom Egoyanın 2002 yılında çektiği *Ararat* (Tr. *Ağrı Dağı*), Paolo ve Vittorio Tavianinin 2007de çektiği *La masseria delle allodole* (Tr. *Tarla Kuşu Çiftliği*) ve Fatih Akının 2014te çektiği *Kesik* filmleri de sanatsal anlamda başarısız sayılmışlardır. Bu filmlerin başarısız olmasının ortak sebebi, 1915 Olayları ve Ermeni Sevk ve İskânı gibi karmaşık tarihi meseleleri zorlama senaryolarla ve propagandist bir yaklaşımla seyirciye yansıtmaya çalışmak olabilir. *The Promise* da böyle ciddi meseleleri klişe bir aşk üçgeni hikayesi üzerinden ele almaya çalışmıştır.

Ancak soykırım iddiaları konusunda propaganda yapan çeşitli gruplar için *The Promise* filminin şu hususlardan dolayı hâlâ değeri bulunmaktadır:

1) *The Promise* bir sanat eseri gibi gözükse de filmin çekiliş şekli ve hakkında açıklananlar, [5] filmin esasen bir propaganda çalışması olduğunu ortaya koymaktadır. Film ticari ve sanatsal anlamda fiyasko sayılsa da filmin (özellikle tarihi meseleleri bilmeyen) seyircinin algısı üzerinde etkisi olacağı akılda tutulmalıdır. Filmi izleyen bazı seyircilerin, bu filmi izlemeden önce Ermeni Soykırımı hakkında hiçbir şey bilmiyordum ya da Ermeni Soykırımını ilk defa duyuyorum gibi yorumlar yapmış olduğu görülmektedir. Yani *The Promise* ne kadar vasat olursa olsun, bilgisiz seyircilerin zihnine propagandayı sokmayı başarmıştır. Aynı zamanda bu filmin bir belgeselmiş gibi okullarda gösterildiği ve hakkında akademik tartışma etkinlikleri düzenlendiği de not edilmelidir.[6] Böylece bu propaganda filmine akademik bir nitelik katılmaya çalışılmaktadır.

2) Filmle isimleri anılan Terry George, Christian Bale, Oscar Isaac ve Chris Cornell tanınmış kişiler olduğu için film otomatik olarak insanların ilgisini çekmektedir. İnternetin ve sosyal medyanın insanları sağlıklı bilgi toplamak konusunda tembelleştirdiği bu dönemde, ünlüler konuştukları konu hakkında hiçbir uzman bilgisine sahip olmasalar da pek çok insan tarafından söyledikleri ciddiye alınmaktadır. Son dönemde Türkiyeye yönelik karşıtlığıyla öne çıkan, Ermeni asıllı reality şov yıldızı ve iş kadını Kim Kardashian ününü sürdürebilmek için soykırım anlatısının propagandasına yönelmiştir. Bu bağlamda kendisinin Ermenistana ziyareti sırasında devlet protokolüyle karşılandığı not edilmelidir (bu, Ermenistanın bir propaganda unsuru olarak Kardashiana verdiği önemi ortaya koymaktadır). Meşhur dizi ve film oyuncusu George Clooney de yıllar içerisinde soykırım anlatısını benimsemiş ve bu konuda her fırsatta faaliyet yürütmektedir. Ünlü bir avukat olan, Lübnan kökenli eşi Amal Clooney ise, AİHMde görülmüş olan Perinçek-İsviçre davasında, Ermenistan adına davanın esasıyla bir ilgisi olmayan ve tek amacı Türkiyeyi karalamak olan başarısız bir savunma yapmış olsa da sanki büyük bir başarı elde etmiş gibi yansıtılmıştır. Son olarak, Christian Bale da bu soykırım propagandası kervanına katılmış, konu hakkında hiçbir şey bilmeden soykırım anlatısını destekleyen, bu anlatının bilindik klişelerini tekrarlamıştır.[7] Görülmektedir ki, tarihi ve hukuki anlamda desteksiz olduğu bilinen soykırım anlatısı için

popülarite unsuru bir telafi yöntemi olarak kullanılmaya çalışılmaktadır.

3) Film, genel hasılatı düşünülecek olursa, bazı pazarlarda önemli sayıda insan tarafından izlenmiştir. Örnek olarak film, Ermeni diasporasının pek varlık göstermediği, Türkiyeyle iyi ilişkilere sahip olan İspanya'da 505.000 ABD doları hasılat yapmıştır. Ermeni lobi gruplarının yoğun propaganda yaptığı ama hedefledikleri neticeyi bulamadıkları Avustralya'da (burada Türkiye-Avustralya ilişkilerinin iyi düzeyde olması etkin rol oynamaktadır) film 410.000 ABD doları elde etmiştir. Böylece film bu iki pazarda Ermeni diasporasının en etkin olduğu ülkelerden bir tanesi olan Fransada olduğundan (373.000 ABD doları) daha çok para kazanmıştır. Bu ise film sayesinde soykırım anlatısının propagandasının İspanya ve Avustralyada pek çok seyircinin aklına sokulduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bir yandan bu durum, Ermeni diasporanın çok iyi örgütlenmiş olduğu, yarım milyon Ermeni asıllı insanın yaşadığı Fransada filmin neden nispeten bu kadar az kişi tarafından seyredildiği hakkında soru işaretleri yaratmaktadır. Karşılaştırma yapmak gerekirse, film, 6,9 milyonluk nüfusu olan ve Ermeni diasporasının güçlü olduğu Lübnanda 208.000 ABD doları elde etmiştir.

The Promise filmi sanatsal ve mali anlamda 90 milyon dolarlık bir fiyasko olsa da bu durum soykırım anlatısının propagandasını yapan grupların pes edeceği anlamına gelmemektedir. Filmin tüm eksilerine rağmen propaganda değeri ortada olduğu için bu grupların sanat çalışması adı altında propaganda faaliyetlerini sürdürmeye hız kesmeden devam etmeleri beklenmektedir.

Ermenistan ve özellikle Ermeni diasporası için 1915 Olaylarıyla ilgili soykırım anlatısı bir saplantıdır. Bu saplantıyı başka insanlara da dayatmak için her yıl milyonlarca dolar harcanmaktadır. Bu saplantı uğruna akademik niteliği şüpheli veya düzmece içeriğe sahip sayısız kitap ve dergi basılmış, konferanslar düzenlemiş ve belgeseller çekilmiştir. *The Promise* filmi bu faaliyetlerin sadece bir parçasıdır. Bu süreçte etrafa saçılan paralardan nemalanmaya çalışan dünyada pek çok kuruluş, akademisyen ve ünlü bulunmaktadır. George Clooney veya Christian Bale gibi ünlülerin soykırım beyanatlarının bu bağlamda anlaşılması gerekmektedir.

Ermeni diasporası ve Ermenistan, soykırım anlatısının propagandasını yaparken bir yandan da karşı tarafı susturmak için yoğun çaba serf etmektedirler. Bu iki aktör ve onlarla hareket eden gruplar; demokrasi, insan hakları, ifade özgürlüğü gibi olumlu kavramlara vurgu yaparak Türkler ile gerçekleri ve adaleti konuşmak istediklerini iddia etmektedirler. Ancak hakikatte diyalog yerine monolog yaparak Türklere dayatma yapmak peşindedirler. Bu bağlamda soykırım anlatısını reddeden akademisyenler tacize uğramakta ve karşıt görüşlü akademik eserlerin yayınlanması engellenmeye çalışılmaktadır. Bir yandan da soykırım anlatısını şaibeli yollarla ortaya koyan eserleri basan bazı prestijli yayınevleri, yapılan tüm eleştirilere rağmen sessiz kalmaktadır. Yabancı ülke parlamentolarından karşıt görüşlere yaptırım öngören kararlar çıkartılmaya ve Türklerin kimlikleri sistemik olarak aşağılanmaya çalışılmaktadır. Amaç, Türkiyenin ve Türklerin geçmişlerinden utanması ve kendilerini savunma hakkından mahrum bırakılmasıdır. Ermeni diasporası ve Ermenistan kendilerini bir zorbaya karşı mücadele veren mağdur gibi yansıtsalar da zorbalığı yapan taraf kendileri olmaktadır.

Bu saldırgan tutum o kadar abartılmaktadır ki, 1915 Olaylarıyla hiçbir bağlantısı olmayan meseleler üzerinden bile sorun çıkarılmaktadır. Örnek olarak ünlü oyuncu Russell Croweun yönettiği 2014 yapımı *Son Umut* (*Water Diviner*) filmi, 1915 yılı civarlarında Çanakkale Savaşı savaşına katılmış oğullarının akıbetini öğrenmek için Osmanlı İmparatorluğuna seyahat eden bir Avustralyalı babanın öyküsünü anlatmaktadır. Filmde savaşın çirkin yönlerine ve askerlerin çatışma sırasında yaşadıkları travmalara yer verilmekte ve Türkler herkes gibi hayatta kalmaya çalışan normal insanlar olarak yansıtılmaktadır. Filmin konusu itibariyle Ermenilerle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak film sırf 1915 yılı civarlarında Anadoluda geçtiği ve Ermenilerden bahsetmediği için çeşitli Ermeni diaspora grupları tarafından boykot kampanyasıyla karşılaşmıştır.[8] Kısacası bu grupların, Türklerin bırakın olumlu yansıtılmasını, tarafsız yansıtılmasına bile tahammülleri yoktur.

Böyle bir akıldışı saldırganlıkla karşılaşan Türkiyenin, devlet teşkilatları, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenleriyle bir bütün olarak kendisini savunması, kendi görüşlerini ortaya koyması en doğal hakkıdır. Türkiyeye karşı inkârcı suçlaması yaparak onu susturmaya çalışmak ve Türkiyenin bu durumu kabullenmesini istemek gerçeklerden kopuk bir beklentidir. Bu bağlamda Türkiyede bu konuda çalışmaların kalitesinin ve miktarının arttırılarak devam ettirilmesi gerekmektedir.

Son olarak Ermenistan'ın durumuyla ilgili belirtilmesi gereken bir husus vardır. Bilindiği üzere Ermenistan 1990larda bağımsızlığına kavuştuğundan bu yana çeşitli alt yapı sorunlarıyla boğuşan ve ekonomik zorluklardan dolayı düzenli olarak nüfus kaybı yaşayan bir ülkedir. Bu anlamda Ermenistan gelişmişlik bakımında, diğer Güney Kafkasya ülkeleri olan Gürcistanın, özellikle de Azerbaycanın gerisinde kalmıştır. Ermeni diaspora örgütleri Ermenistanın çıkarlarını savunduklarını iddia etmekte ve bu bağlamda Ermenistanın iç işlerine karışmaktadır. Acaba soykırım anlatısının propagandasını yapan ve Türklere karşı nefret saçan 90 milyon dolarlık vasat bir film çekmek yerine, Ermenistanın altyapı sorunlarını gidermek için mali destek aktarılsaydı daha iyi olmaz mıydı? Acaba bu parayla kaç tane yol yapılabilir, kaç tane okul inşa edilebilir, kaç tane işletmeye destek verilebilirdi? Maalesef tek bir konuya olan saplantı, insanları böyle akıl dışı işler yapmaya itmektedir.

[1] Sean Patrik Smyth, Film Savaşları: İki Farklı Söylemin Öyküsü, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2017/15, 29 Haziran 2017, https://avim.org.tr/tr/Analiz/FILM-SAVASLARI-IKI-FARKLI-SOYLEMIN-OYKUSU

[2] The Promise (2016), *Box Office Mojo*, erişim tarihi 8 Temmuz 2020, https://www.boxofficemojo.com/title/tt4776998/

[3] The Promise, *Rotten Tomatoes*, erişim tarihi 8 Temmuz 2020, https://www.rottentomatoes.com/m/the_promise_2017 ; The Promise 2017, *Metacritic*, erişim tarihi 8 Temmuz 2020, https://www.metacritic.com/movie/the-promise-2016

[4] Ömer Engin Lütem, Ermeni Soykırımı Filmleri Beğenilmiyor, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2014/73, 8 Eylül 2014, https://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENI-SOYKIRIMI-FILMLERI-BEGENILMIYOR

[5] Smyth, Film Savaşları: İki Farklı Söylemin Öyküsü. Ayrıca bakınız: Christian Bale and Oscar Isaac on war drama The Promise, *YouTube - CBS This Morning*, 20 Nisan 2017, https://youtu.be/wB6lK-NaPEM

[6] Örnek olarak bakınız: Teaching *The Promise* with Testimony, *University of Southern California - IWitness/USC Shoah Foundation*, erişim tarihi 8 Temmuz 2020, https://iwitness.usc.edu/sfi/Sites/Promise/

[7] Christian Bale and Oscar Isaac on war drama The Promise.

[8] Mehmet Oğuzhan Tulun, Son Umut: Savaşın Adil Bir Şekilde Gösterilmesi, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2015/24, 26 Şubat 2015, https://avim.org.tr/tr/Yorum/SON-UMUT-SAVASIN-ADIL-BIR-SEKILDE-GOSTERILMESI

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "SOYKIRIM İDDİALARI, PROPAGANDA FİLMLERİ VE 90 MİLYON DOLARLIK BİR FİYASKO." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2020 / 23. Temmuz 08. Erişim Ekim 30, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/SOYKIRIM-IDDIALARI-PROPAGANDA-FILMLERI-VE-90-MILYON-DOLARLIK-BIR-FIYASKO

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır